

ÇOCUKLARIN İNTERNETTE ARAŞTIRMA YAPARKEN KARŞILAŞTIKLARI OLUMSUZ DENEYİMLERİ VE BU DENEYİMLERE YÖNELİK TEPKİLERİ*

Ali ERSOY**

Ferat YILMAZ***

ÖZET

İnternet, bilinçli kullanıldığında gerek çocuklara gerekse yetişkinlere yeni öğrenme fırsatları sunabilirken; bilinçsiz kullanıldığında özellikle çocuklar için kimi sorunlara neden olabilmektedir. Bu araştırmanın amacı, 4 ve 5. sınıf öğrencilerinin internette ödev araştırması yaparken karşılaştıkları olumsuz deneyimleri ve bu deneyimlere yönelik tepkilerinin ne olduğunu incelemektir. Bu araştırmanın deseni, tamamen karma eşzamanlı eşit statülü desendir. Bu desenin nicel boyutunda, genel tarama modelinden, nitel boyutunda fenomenolojiden yararlanılmıştır. Araştırmanın nicel çalışma grubunu 417 çocuk, nitel katılımcılarını nicel çalışma grubundan ölçüt örnekleme göre seçilen 15 çocuk oluşturmuştur. Nicel veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen anket ile toplanmıştır. Anket verileri, yüzde, frekans ve khi kare istatistiksel teknikleriyle analiz edilmiştir. Nitel veriler, yarı-yapılandırılmış görüşmelerle toplanmış ve tematik olarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda, çocukların internette ödev araştırması yaparken istemeden cinsel içerikle karşılaşma, terör konusunda bilgiler veren sitelere rastlama ve ödev yaptırma karşılığında para isteme gibi olumsuz deneyimlerinin, cinsiyet ve evde internet erişimine sahip olma değişkenleri açısından anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bu üç olumsuz deneyimi, kızlar erkeklere göre daha çok yaşadığını ifade etmiştir. Nicel boyutta çocuklar olumsuz deneyimlerini ailesinden daha çok öğretmen ve polisle paylaşacağını belirtmiştir. Nitel bulgularda ise, çocukların yaşadığı olumsuz deneyimler cinsel içerikle karşılaşma, istenmeyen reklamlar, virüs, arkadaşlık isteği, sohbet isteği ve uygun bilgi bulamama olarak ortaya çıkmıştır. Görüşmelerde, çocukların tamamı internette karşılaştıkları olumsuz deneyimleri aileleriyle paylaştığını belirtmiştir. Bu araştırmadan elde edilen sonuçlardan yola çıkarak, gelecekte, çocukların internetteki olumsuz deneyimleri ve bu

* Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca bu makale, 8-10 Haziran tarihlerinde 2. Uluslararası Avrasya Eğitim Araştırmaları kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Doç. Dr. Anadolu Üniv. Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü, El-mek: alersoy@anadolu.edu.tr

*** Arş. Gör. Dicle Üniv. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü, El-mek: yilmazferat@hotmail.com

konudaki tepkilerine ilişkin ailelerin ve öğretmenlerin görüşlerini ortaya çıkaracak nicel ve nitel araştırmaların yapılabileceği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Karma Yöntem, İnternet ve Çocuk, İnternette Olumsuz Deneyim

CHILDREN'S NEGATIVE EXPERIENCES FACED ON THE INTERNET WHILST RESEARCHING THEIR HOMEWORK AND THEIR RESPONSES TO THESE EXPERIENCES

ABSTRACT

Whilst the internet is providing new experiences for children and adults as a part of daily life, when used unconsciously it can cause some problems especially for children. This study aims to reveal the negativities that the 4th and 5th grade students face whilst they are researching their homework on the internet and what they do in this case. The design of the study is fully mixed concurrent equal status design. Survey method was used for quantitative dimension and phenomenology was used for qualitative dimension of this design. The quantitative study group of the research constitutes 417 children. 15 students were selected from quantitative study group according to criterion sampling for the interviews. The quantitative data were collected by a questionnaire developed by researchers. The questionnaire data were analyzed via percentage, frequency and chi square statistical techniques. Qualitative data of the study were collected by semi-structured interviews and analyzed by using thematic analysis. It was found that coming across sexual content whilst researching their homework on the internet, seeing websites giving information about terror and being asked money in exchange for doing homework differ according to variable of gender and having access to the internet at home. Girls expressed that they had more these negative experiences comparing with boys. In the quantitative dimension, children stated that they would share their negative experiences with polices and teachers rather than sharing with their families. In the qualitative dimension, it was revealed that negative experiences faced by children are coming across sexual content, unwanted advertisements, virus, friendship requests, chat requests, and not being able to find appropriate information. In the interviews, all of the children stated that they would share their negative experiences faced on the internet with their families. On the basis of the results of this study, it can be said that some qualitative and quantitative researches can be conducted for revealing the parents' and teachers' opinions about the children's negative experiences and their responses to these experiences in the future.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

STRUCTURED ABSTRACT

Introduction

Whilst the internet is providing new experiences for children and adults as a part of daily life, when used unconsciously it can cause some problems. When it comes to children these problems tend to get more attention. There are different ways for protecting children from internet originated problems. The first one is that parents should set rules about what they need to do on the internet. The second one is using internet filters. The third one is improving children's internet literacy skills. Internet literacy has three dimensions such as access, understanding and creation. Having exposure to the negativity of the internet does not only result from a deliberate access to content that can be harmful. Because, even if users don't have malicious intention, the websites implement various strategies to redirect them to malicious sites. Varnhagen (2011) states these strategies as: 1) Associating inappropriate content with frequently used keywords. 2) Sending emails with inappropriate content. 3) Making offers seen harmless (such as participating in a quiz, learning about extreme sports), but redirecting users to malicious pages. 4) Using the same names of trusted sites but changing their extensions (such as using www.whitehouse.com instead of www.whitehouse.gov). These strategies display that the internet can be a risky environment for children who want to benefit from its positive sides. Although various researches revealed that most of the children use the internet for the aim of doing homework (Cranmer, 2006; La Ferle, Edwards & Lee, 2000; Yılmaz & Ersoy, 2012; Yolcu, 2007), examining what kind of negativities the children experience due to these strategies and what they do when they face these negativities can be a significant research topic. This study aims to reveal the negativities that the 4th and 5th grade students face whilst they are researching their homework on the internet and what they do in this case. For this general purpose, answers were sought for the questions below:

1. Do the children's opinions about negative experiences whilst researching their homework and what they do in the face of these experiences differ according to variables of;

- gender
- grade and,
- having access to the internet at home?

2. How do the children perceive the negative experiences they face on the internet?

Method

The study is a mixed method research conducted as a fully mixed concurrent equal status design (Leech & Onwuegbuzie, 2009). The quantitative dimension of the study was carried out as a survey method (Karasar, 1999). The qualitative dimension's approach of the study is phenomenology (Baker, Wuest & Stern, 1992; Richards & Morse, 2007). In the phenomenology dimension, the experienced phenomenon is the negative experiences of the children and their responses whilst they are researching their homework. The quantitative study group of the

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

research constitutes 417 children. 50,1% of the study group is boys, 49,9% of the group is girls, 46,5% of the group is fourth grade, 53,5% of the group is fifth grade and 62, 8% of them have internet access at home. 15 students were selected according to criterion sampling for the interviews (Glesne, 2014; Patton, 2002). For the interviews, 2 basic criteria, which were having negative experiences and sharing these with their class teacher or guidance teacher, were determined. The research data were collected by questionnaire and semi-structured interviews. In total, there are 21 items including 3 personal information questions, 7 items of negative experiences come across on the internet and 11 items of responses against the negative experiences in the questionnaire. The questionnaire data were analyzed via percentage, frequency and chi square statistical techniques. Thematic analysis was applied to the interview data. After the quantitative and qualitative data were presented separately, they were discussed under the heading of discussion.

Findings

Quantitative findings: It was revealed that whilst the children who participated in the study were researching their homework had negative experiences such as 75% of them came across web sites giving information about terror, 53,2% of them came across chat requests from the people they don't know, 52,8% came across sexual content, 51,1% of them came across websites doing homework for money and 50,6% of them came across web sites giving misinformation. It was found that coming across sexual content whilst researching their homework on the internet, being asked personal information in exchange for doing homework, getting chat requests from the people he/she doesn't know and seeing websites giving information about terror differ according to variable of gender. Girls expressed that they had more negative experiences. There are significant differences in terms of coming across sexual content and getting chat request from the strangers according to variable of having access to the internet at home. The children having no internet at home stated that they have more negative experiences such as coming across sexual content on the internet and chat request from strangers.

The children who participated in the research remarked that 69,8% of them "never" share these experiences with their family, 70,3% of them "always" share with police and 41,5% of them "always" share with their teacher. 44,1% of the children "never" compare the information they have from the internet with sources like encyclopedia, journals and books. 77% of the children think that their parents "never" help them about how they should act on the internet. 91,4% of the children who participated in the research stated that they will pay money in exchange for homework, 81,3% of them stated that they will give their personal information, 65,9% of them stated that they will chat with the strangers, 77,2% of them stated that they will meet face to face with the people they don't know by choosing the "always" option. Sharing the negative experiences faced whilst researching for homework has a meaningful difference according to the variable of grade. Fifth grade students stated that they would share their negative experiences with teachers' more than fourth grade students. A significant difference was found in terms sharing negative experiences on the internet with

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

friends according to variable of gender. Compared to the boys, girls share their negative experiences more. It was seen that there are significant differences in terms of having done homework on the internet in exchange for money according to variables of gender and having access to internet at home. A significant difference was found in terms of that their parents would help how they should act on the internet according to variable of having internet access at home. Compared to the children who don't have internet at home, the children having internet at home think that their parents wouldn't help them with how they should act on the internet. Compared to the boys, girls would have done their homework in exchange for money more and compared to the children who don't have internet, the children having internet would have done their homework in exchange for money more. There are significant differences in terms of sharing personal information and chatting behaviors according to variable of gender. For both behaviors, girls stated that they would behave more like that, compared to the boys.

Qualitative findings: In the interviews about the children's negative experiences on the internet whilst researching their homework, coming across undesirable chat requests, unwanted advertisements, and sexual content accidentally, contracting viruses from the internet, entering dating sites and not being able to find information for their level were the negative experiences expressed by the children. Children responded to these negative experiences by closing the internet and informing parents. The students whom were interviewed have difficulty in giving the meaning for the negative experiences on the internet, they cannot explain why they have negative experiences even though they don't want to experience them and they sometimes think that even their parents cannot help them.

Discussion and Conclusion

The prominent results of the study which is about the negative experiences of the children whilst researching their homework are these: Three-quarters of the children came across websites giving information about terror, almost half of them had chat request from strangers and came across sexual content. These results overlap with other studies (Kaşıkçı, Çağıltay, Karakuş, Kurşun, Ogan, 2014; Livingstone, Kirwil, Ponte, & Staksrud, 2013; Lobe, Livingstone, Ólafsson, & Vodeb, 2011) which are about children coming across sexual content and undesirable chat requests on the internet, but the result of children coming across websites giving information about terror doesn't overlap with the results of other studies. The children interviewed in the scope of the research said that they came across undesirable chat requests and sexual content; but no children spoke about terror. Some important results have emerged about what the children do in the face of negative situations. One of the interesting results about this is, nearly three quarters of the children said that they "never" share their negative experiences with their family, and almost half of them said that they "always" share their negative experiences with their teachers. This situation can be explained with their developmental features which make them feel that their teachers are closer than their parents. Moreover, in the literature there are many studies that display that parents are incompetent about this topic

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

(Dehue, Bolman & Völlink, 2008; Kaşıkçı et al., 2014; Lobe et al., 2011). One of the other important results of the study is, three quarters of the children stated that they would make their homework done in exchange for money, they would give their personal information in return for having done their homework and talk to strangers face to face. This finding of the research display similarities with some studies in the literature (Kaşıkçı et al., 2014; Livingstone et al., 2013). Besides, it is seen that the students have awareness about the dangers on the internet. Some qualitative and quantitative researches can be conducted for revealing the parents' and teachers' opinions about the children's negative experiences and their responses to these experiences.

Key Words: Mixed Method, Internet and Children, Negative Experiences on the internet

Giriş

İnternet, bilgiye ulaşma, iletişim kurma, eğlence, alışveriş gibi birçok amaç için (Fuchs, 2008) günlük yaşamın bir parçası olarak gerek çocuklara gerekse yetişkinlere yeni olanaklar ve deneyimler sunmaktadır (Orhan ve Akkoyunlu, 2004). Ayrıca internet, eğitim ve öğretim faaliyetleri açısından doğru bir biçimde kullanıldığında, oldukça yararlı bir veri kaynağı olabilmekte (Tuncer ve Özü, 2012), yeni yollarla öğrenmeyi okul dışına taşıyabilmekte (Bottino, Ferlino, Ott ve Tavella, 2007) ve toplumsal gelişmeye olumlu katkıda bulunabilmektedir (Young, 2008). Öte yandan internetin bilinçsiz kullanımından kaynaklanan bazı sorunlar da yaşanabilmektedir (Karayağız Muslu ve Bolışık, 2009). Bunlar bilgisayara virüs bulaşması, bilgisayarın çökmesi, sabit diskin dolması gibi teknolojik veya internetin sağladığı bağlantılar ve sunduğu içerikten kaynaklanan sorunlar olabilmektedir (Livingstone, 2001). İnternete, özellikle anlık mesajlaşma, bloglama ve sohbet odalarını kullanma amacıyla giriş yapan bireylerin bu sorunlarla karşılaşma olasılığı daha fazladır (Ybarra, Mitchell, Wolak ve Finkelhor, 2006). Bu kapsamda pornografik ve ırkçı propagandaya sahip içeriğe ulaşılabilir. Hediye kazanılacağı ya da insanlarla daha iyi iletişim kurulacağı vaatleriyle kişisel bilgiler paylaşabilir. Çevrimiçi yollarla zorbalığa maruz kalınabilir ve tanınmayan kişilerle iletişim sürdürülebilir (Livingstone, Bober ve Helsper, 2005). İnternette nefret söylemlerine maruz kalınabilir (Glaser, Dixit ve Gren, 2002), patlayıcı ve uyuşturucu madde üretimi, nasıl intihar edilebileceği gibi kişiyi yanlış yönlendirebilecek bilgilere rastlanabilir (Grabosky, 1998). Cinsel tacizlerle karşılaşılabilir ve insanlardan parasal taleplerde bulunulabilir (Stahl ve Fritz, 2002). İnternet yoluyla kumar oynamak gibi yasadışı eylemler gerçekleştirilebilir (Gündüz, Oral ve Avanoğlu, 2006). İnternet, birinin başkalarına saldırılabildiği bir yer olabilir ve geleneksel şiddetten farklı olarak internette gerçekleştirilen şiddet her an ortaya çıkabilir. İnternetteki şiddet mesajları ve imajları çok geniş kitlelere ulaşabilir. Sanal gerçeklik olarak ortaya çıkan bu şiddet, çocukların yaşamsal gerçekliğini etkileyebilir (Kowalski ve Limber, 2007). Bireyi şiddete karşı duyarsızlaştırabilir ve çocuğun şiddet davranışlarında bulunmasına neden olabilir (Funk, Baldacci, Pasold ve Baumgardner, 2004). Sanal ortamda yaşanan şiddetin yanı sıra, kişiler çevrimiçi ortamlarda tanıştığı kişilerle yüz yüze de görüşüp, geleneksel anlamda fiziksel ya da sözel şiddete maruz kalabilir (Liau, Khoo ve Ang, 2005). İnternetin bilinçsiz kullanımından kaynaklanan bu sorunlar, çocuklar söz konusu olunca üzerinde daha dikkatli düşünülmesi gereken bir konu haline gelmektedir.

Çocukların internetteki uygunsuz içeriğe bilinçsiz bir biçimde ulaşmasını önlemede farklı yollar izlenebilir. Bunlardan biri ailelerin bilinçlendirilmesidir. Dehue, Bolman ve Völlink'e (2008) göre bazı aileler, çocuklara internette neler yapması gerektiğiyle ilgili kurallar koymakta; ancak

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

çocukların internette karşılaşabileceği sorunlarla ilgili bilinçli gözükmemektedir. Bu nedenle, çocukların zorbalık yapma ya da zorbalığa maruz kalma potansiyellerini küçümseyebilmektedir. Vekiri'nin (2010) yaptığı çalışmaya göre aileler, çocuklarının bilgi ve iletişim teknolojileri [BİT] ile etkileşimini desteklemektedir; ancak BİT'in bir öğrenme aracı olarak nasıl kullanılacağını bilmemektedir. Rompaey, Roe ve Struys (2002) ise birçok ailenin, çocuklarının hangi internet sitelerini takip ettiğini, takip ettiği internet sitelerini neden takip ettiğini kontrol etmemektedir. Aileler daha çok, çocukların internette geçirdiği zamanı kontrol etmeye çalışmaktadır. Ancak, bu durum, Lee ve Chae'nin (2007) de belirttiği gibi çocukların internet kullanımını değiştirmemektedir. Ayrıca bu kontrol, kısıtlamalarla da birleşince, çocukları bilgisayar kullanımı açısından güvensiz ortamlar olan internet kafelere yönlendirebilmektedir (Ayık, 2008).

Çocukların uygunsuz içeriğe ulaşmasını önlemek için izlenebilecek bir başka yol, filtre programlarının kullanılmasıdır. Filtre programları, yüzde yüz güvenli interneti sağlamasa bile çeşitli açılardan işlevsel olabilmektedir. Çünkü doğru filtreleme programları, internet ortamını, çocuklar için daha güvenli, eğitici ve eğlenceli bir hale getirebilmektedir (Berson, Berson ve Ralston, 1999).

Çocuklar için güvenli internet kullanmada ailelerin bilinçlendirilmesi ve filtre programlarının kullanılmasından daha önemli ve işlevsel olan yolun, çocukların internet okuryazarlığı becerilerinin geliştirilmesi olduğu söylenebilir. Livingstone (2008) tarafından dijital sistemleri kullanmak ve tasarlamak için gerekli yeterlilikleri ifade etmek için kullanıldığı belirtilen internet okuryazarlığının, Livingstone, Bober ve Helsper'e (2005) göre, erişme, anlama ve yaratma olmak üzere üç boyutu bulunmaktadır. *Erişim*, donanım ile çevrimiçi içerik ve hizmetlere ulaşma, aynı zamanda erişim koşullarını düzenleme için gereklidir. *Anlama*, çevrimiçi bilgi ve olanakların etkili ve eleştirel bir biçimde değerlendirilmesi için gereklidir. *Yaratma*, internet kullanıcılarının içeriğe ulaşması, etkileşim sağlaması ve çevrimiçi katılım göstermesinin yanı sıra bu alanlarda etkin birer üretici olabilmeleri için gereklidir. İnternet okuryazarlığı, özellikle anlama boyutunda, çocukların internette karşılaşabilecekleri içeriği eleştirel bir biçimde; bilimsel ya da değil, uygun ya da uygunsuz, iyi ya da kötü, doğru ya da yanlış, güvenilir ya da değil biçiminde değerlendirmesine yardımcı olur.

Çocukları, internetteki uygun olmayan içerikten korumada onlara arama stratejilerini kazandırmak da işlevsel olabilir (Tu, Shih ve Tsai, 2008). Bu doğrultuda çocuklar uygun arama motorlarını kullanabilir, araştırma konusunu ve amacını belirleyebilir ve bunları alt kategorilerle sınırlandırabilir. Böylece çocuklar doğru sorular sorabilir, ilgili anahtar kelimeleri seçebilir, araştırma sonuçlarını analiz edebilir ve eriştiği web sitelerinin araştırma konusuyla ilgisini değerlendirebilir (Eagleton ve Guinee, 2002; Eagleton, Guinee ve Langlais, 2003). Kuiper, Volman ve Terwel (2008) ise çocukların internette gerçekten aradıkları bilgiye ulaşabilmeleri için web araştırma, okuma ve web değerlendirme becerilerine sahip olması gerektiğini savunmaktadır. *Web araştırma becerisi*, uygun anahtar kelimeleri bulmak ve ilgili bilgiye erişme becerisidir. *Web okuma becerisi*, hipermetinleri ele almayı, büyük miktardaki bilgileri araştırmayı ve kullanılmasını gereken içerikle kullanılmaması gereken içeriği ayırt etme becerisidir. *Web değerlendirme becerisi* ise iinternet ortamında edinilen bilginin uygunluğunu, güvenilirliğini ve yeterliğini değerlendirebilme becerisidir. Tüm bu beceriler, çocukların BİT kullanabilme yeterliğiyle beraber, bilgiyi işleme becerileri açısından da uzmanlaşması gerektiğine vurgu yapmaktadır (Kong ve Li, 2009). Çünkü internetin olumsuzluklarına maruz kalmak, kişilerin, sadece kasıtlı bir biçimde zarar görebilecekleri içeriğe erişmesi biçimde olmamaktadır. Wishart'a (2004) göre, internette olumsuz içeriğe erişim, kasıtsız bir biçimde kazara da gerçekleşebilmektedir. Çünkü internet siteleri kullanıcılar art niyetsiz olsa bile, onları zararlı sitelere yönlendirebilmek için çeşitli stratejiler uygulamaktadır. Varnhagen bu stratejileri: 1) Arama yapılırken sıklıkla kullanılan anahtar kelimeleri uygunsuz içeriklerle ilişkilendirmek. 2) Uygunsuz içeriğe sahip e-postalar göndermek.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

3) Zararsız gibi gözükten tekliflerde (bir bilgi yarışmasına katılma, doğa sporları hakkında bilgi edinme gibi) bulunup, zararlı sayfalara yönlendirmek ve 4) Güvenilir sitelerin isimlerini aynen kullanıp, uzantılarını değiştirmek (*www.whitehouse.gov* yerine *www.whitehouse.com* kullanmak gibi) olarak belirtmektedir (2011). Bu stratejiler, internetin olumlu yanlarından yararlanmak isteyen; ancak bilgiyi işleme becerileri açısından henüz uzmanlaşmamış çocuklar için de, internetin riskli bir ortam olabileceğini göstermektedir. Dolayısıyla çeşitli araştırmalar (Cranmer, 2006; La Ferle, Edwards ve Lee, 2000; Yılmaz ve Ersoy, 2012; Yolcu, 2007) çocukların önemli bir kısmının interneti ödev yapma gibi olumlu amaçlarla kullandığını ortaya çıkarmış olsa da, bu stratejilerden dolayı çocukların ne tür olumsuzluklarla karşılaştıklarını, bu olumsuzluklarla karşılaştıklarında neler yaptıklarını incelemek önemli bir araştırma konusu olarak görülebilir. Bu yüzden, bu araştırmanın amacı 4 ve 5. sınıf öğrencilerinin internette ödev araştırması yaparken karşılaştıkları olumsuz deneyimleri ve bu deneyimlere yönelik tepkilerinin ne olduğunu incelemektir. Bu genel amaç doğrultusunda araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

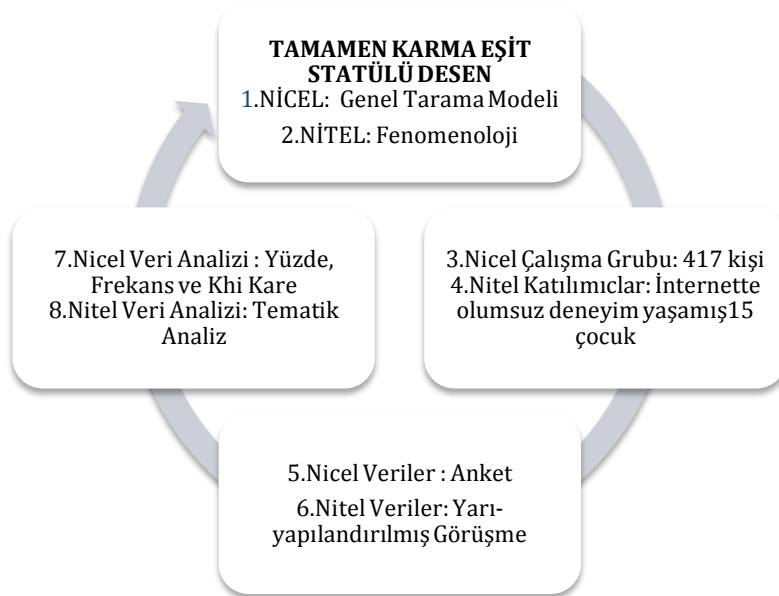
1. Çocukların internette ödev araştırması yaparken karşılaştıkları olumsuz deneyimleri ve bu deneyimlere yönelik tepkilerinin neler olduğuna ilişkin görüşleri;

- cinsiyete,
- öğrenim görülen sınıfa ve
- evde internet olma durumuna göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

2. Çocuklar internette karşılaştıkları olumsuz deneyimleri nasıl algılamaktadır?

Yöntem

Araştırma, bir karma yöntem araştırması olarak, *tamamen karma eşit statülü desen* (Leech ve Onwuegbuzie, 2009) biçiminde gerçekleştirilmiştir. Bu desende, nicel ve nitel desenler eşit ağırlıkta olup araştırmanın herhangi bir aşamasında birlikte yürütülmektedir. Araştırma süreci Şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 1. Araştırma Süreci

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

Desen

Araştırmanın nicel deseni genel tarama modelidir. Bu modelde, geçmişte ya da halen var olan bir durum, var olduğu biçimiyle betimlenir. Birey ya da kurumlar, kendi koşulları içerisinde ve var oldukları gibi tanımlanmaya çalışılır, herhangi bir biçimde değiştirme ve etkileme çabası gösterilmez (Karasar, 1999). Araştırmanın nicel deseninde, 4 ve 5. sınıf öğrencilerinin internette ödev araştırması yaparken karşılaştıkları olumsuz deneyimleri ve bu deneyimlere yönelik tepkilerinin genel görünümünün ne olduğunu ortaya koymak amaçlandığından genel tarama modeli benimsenmiştir.

Araştırmanın nitel deseni fenomenolojidir. Fenomenolojide, olgudaki ortak anlamları keşfetmek için bireylerin deneyimledikleri dünyayı tanımlamada (Baker, Wuest ve Stern, 1992), deneyimlerin nasıl anlamlandırıldığı, yine deneyimleyenin açıklamaları yoluyla anlaşılmasına çalışılır (Richards ve Morse, 2007). Çünkü fenomenolojide deneyimin, tüm bilgilerin kaynağı olduğu ve bir şeyi anlamak için bunun nasıl deneyimlendiğini anlamak gerektiği (Husserl, 2012) vurgulanmaktadır. Bu nedenle olgu, deneyimden soyutlanarak düşünülemez. Bir başka ifadeyle, bir olgu bireysel deneyimler sonucunda oluşmakta ve biçimlenmektedir. Olguların tanımlanmasında bireylerin kendi kelimeleri ve cümleleri dolayısıyla da yaşanmış deneyimleri önemli bir rol oynamaktadır (Jasper, 1994'den akt. Akturan ve Esen, 2013). Araştırmanın fenomenoloji boyutunda, deneyimlenen olgu, çocukların internette ödev araştırması yaparken karşılaştıkları olumsuzluklar ve bunlara verilen tepkilerdir. Bir başka ifadeyle fenomenoloji aracılığıyla internetin yararlı yönlerinin yanı sıra olumsuzluklarını da deneyimleyen çocuklara odaklanılmıştır.

Çalışma Grubu ve Katılımcılar

Araştırmanın nicel çalışma grubunu, Eskişehir ili Odunpazarı İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü bölgesinde yer alan dört ilköğretim okulundaki dördüncü ve beşinci sınıflarda öğrenim gören 417 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubundaki çocukların %50,1'i erkek, %49,9'u kızdır. Çocukların %46,5'i dördüncü sınıf iken; %53,5'i beşinci sınıftır. Yine çocukların %62,8'inin evinde internet erişimi vardır. Çalışma grubundaki çocukların kişisel bilgilerine göre dağılımı Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Çalışma Grubundaki Çocukların Kişisel Bilgilerine Göre Dağılımı

Bağımsız Değişken	Bağımsız Değişkene Ait Düzeyler	f	%
Cinsiyet	Erkek	209	50,1
	Kız	208	49,9
Sınıf	4. sınıf	194	46,5
	5. sınıf	223	53,5
Evde internet erişimi	Var	262	62,8
	Yok	155	37,2
Toplam		417	100

Araştırmanın nitel deseni için katılımcıların seçiminde, çocukların incelenen olguyu yaşamış ya da yaşamakta olmaları en temel ölçüt olarak belirlenmiştir. Çok sayıda çocukla görüşmek yerine daha az sayıda ama derinlemesine bilgi verebilecek çocuklar seçilmeye çalışılmıştır. Araştırma katılımcıları, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme (Glesne, 2014; Patton, 2002) yapılarak seçilmiştir. Araştırmaya katılan çocukların seçiminde iki temel ölçüt belirlenmiştir. Bu ölçütler; internet kullanırken (ödev, araştırma, eğlence vb. amaçlı kullanım) bazı olumsuz deneyimler (istemeden cinsel içeriğe ve reklamlara maruz kalma, sohbet ve konuşma isteği alma gibi) edinmiş olma ve bu olumsuz deneyimleri okul rehber öğretmeni ya da sınıf öğretmeniyle paylaşmış olmadır. Bu çocukların seçiminde sınıf öğretmenlerinden ve okul rehber öğretmeninden yardım alınmıştır. Bu yardımlar sayesinde 30 çocuk belirlenmiştir. Daha sonra

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

kapalı zarflar içerisine konulan araştırma izin mektupları, belirlenen çocuklar aracılığıyla, ailelere gönderilmiştir. Ailesi tarafından imzalanan izin mektuplarını 15 çocuk getirmiştir. Bu çocuklarla okul rehberlik servisinin uygun bulunduğu yer ve zamanlarda çocukların onayı alınarak yarı-yapılandırılmış görüşmeler yapmak için görüşme takvimi oluşturulmuştur. Daha sonra bu takvime uygun olarak görüşmeler yapılmıştır.

Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Araştırmanın nicel verileri, araştırmacılar tarafından geliştirilen anket aracılığıyla toplanmıştır. Anket üç bölümden oluşturulmuştur. Birinci bölümde 3 kişisel bilgi sorusu, ikinci bölümde internette karşılaşılan olumsuz deneyimlere ilişkin 7 madde ve üçüncü bölümde ise internette karşılaşılan olumsuz deneyimler karşısında gösterilen tepkilere ilişkin 11 madde olmak üzere toplam 21 maddeye yer verilmiştir. Anket verilerinin çözümlemesinde yüzde, frekans ve Khi Kare kullanılmıştır. Etki değerlerinin büyüklüğüne karar vermek için Cohen tarafından önerilen değer aralıklarına uyulmuştur (Pallant, 2007).

Araştırmanın nitel verileri yarı-yapılandırılmış görüşmelerle toplanmıştır. Her bir öğrenci ile en az iki bazısıyla ise üç yarı-yapılandırılmış görüşme yapılmıştır. Öğrencilere yönelmek üzere ilk görüşme için toplam dört sorudan oluşan görüşme soruları hazırlanmıştır. Ancak öğrencinin internetteki deneyimine ve akıcı konuşup konuşmamasına göre bazı öğrencilere önceden hazırlanmış dört sorudan daha fazla soru sorulmuştur. Bu durum, gerek nitel araştırmanın gerekse de çocuklarla araştırma yapmanın doğasına uygun bir durum olarak değerlendirilebilir. İlk görüşmenin ardından görüşmeler yazılı hale getirildikten sonra ek sorular oluşturulmuş ve yeni görüşmeler yapılmıştır. Görüşme verilerine tematik analiz uygulanmıştır (Braun ve Clarke, 2006; Glesne, 2014; Liamputtong, 2009). Tematik analiz süreci; 1) verileri tanıma, 2) başlangıç kodları oluşturma, 3) temalar arama, 4) temaları gözden geçirme, 5) temaları adlandırma ve tanımlama ile 6) raporlaştırma (Braun ve Clarke, 2006) aşamalarında gerçekleştirilmiştir.

BULGULAR

Nicel Bulgular

Çocukların İnternette Araştırma Yaparken Karşılaştıkları Olumsuz Deneyimlerine İlişkin Bulgular

Çocukların internette ödev araştırması yaparken karşılaştıkları olumsuz deneyimlerine ilişkin bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Çocukların İnternette Ödev Araştırması Yaparken Karşılaştıkları Olumsuz Deneyimlerine İlişkin Bulgular

Çocukların internette ödev araştırması yaparken karşılaştıkları olumsuz deneyimlerine ilişkin maddeler	Evet		Hayır	
	f	%	f	%
1. İnternette ödev araştırması yaparken istemeden cinsel içerikle karşılaştım	220	52,8	197	47,2
2. İnternette ödev araştırması yaparken doğru olmayan bilgilere ulaştım	211	50,6	206	49,4
3. İnternette ödev araştırması yaparken ödevleri parayla yapan siteler gördüm	213	51,1	204	48,9
4. İnternette ödev araştırması yaparken ödev karşılığı kişisel bilgilerimin (e-posta, adres, telefon gibi) istendiği siteler gördüm	158	37,9	259	62,1
5. İnternette ödev araştırması yaparken benimle sohbet etmek (chat) isteyen tanımadığım kişilerle karşılaştım	222	53,2	195	46,8
6. İnternette ödev araştırması yaparken terör konusunda bilgi veren sitelerle karşılaştım	323	77,5	94	22,5
7. İnternette ödev araştırması yaparken çok zaman kaybettiğimi gördüm	206	49,4	211	50,6

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

Bu araştırmaya katılan çocukların %77,5'i internette ödev araştırması yaparken terör konusunda bilgi veren sitelerle karşılaştığını, %53,2'si internette ödev araştırması yaparken kendisiyle sohbet etmek isteyen tanımadığı kişilerle karşılaştığını, %52,8'i internette ödev araştırması yaparken cinsel içerikle karşılaştığını, %50,6'sı internette ödev araştırması yaparken doğru olmayan bilgilere ulaştığını, %51,1'i internette ödev araştırması yaparken parayla ödev yapan siteler gördüğünü, %37,9'u kendisinden kişisel bilgilerinin istendiğini ve %49,4'ü çok zaman kaybettiğini belirtmiştir.

Çocukların İnternette Araştırma Yaparken Karşılaştıkları Olumsuz Deneyimleriyle Cinsiyet, Sınıf ve Evden İnternete Erişim Değişkenlerine İlişkin Bulgular

Çocukların internette araştırma yaparken karşılaştıkları olumsuz deneyimleriyle cinsiyet, sınıf ve evden internete erişim değişkenlerine ilişkin bulgular Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. Çocukların İnternette Araştırma Yaparken Karşılaştıkları Olumsuz Deneyimleriyle Cinsiyet, Sınıf ve Evde İnternete Erişimi Değişkenlerine İlişkin Kay-Kare Testi Sonuçları

Madde	Cinsiyet				Sınıf Düzeyi				Evde İnternet Erişimi			
	χ^2	p	d	sd	χ^2	p	d	sd	χ^2	p	d	sd
1	7,83	0,005	0,14	1	0,84	0,360	-0,05	1	4,31	0,038	0,10	1
2	1,75	0,186	0,07	1	3,01	0,083	-0,09	1	0,52	0,469	0,04	1
3	2,31	0,129	0,07	1	0,17	0,681	0,02	1	0,00	0,972	-0,02	1
4	6,06	0,014	0,12	1	0,01	0,918	0,01	1	0,23	0,635	0,02	1
5	5,80	0,016	0,11	1	0,06	0,801	0,01	1	14,09	0,000	0,18	1
6	15,67	0,000	0,19	1	1,53	0,216	0,06	1	2,08	0,150	0,07	1
7	0,06	0,807	0,01	1	0,18	0,671	-0,02	1	0,24	0,622	0,02	1

Anketin birinci maddesi olan "İnternette ödev araştırması yaparken istemeden cinsel içerikle karşılaştım" maddesine verilen yanıtlar, cinsiyete ($\chi^2(sd=1, n=417)=7,83, p<0,05$) ve evde internet erişimine ($\chi^2(sd=1, n=417)=4,31, p<0,05$) göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Erkeklerin %45,9'u; kızlarınsa %59,6'sı bu madde için "evet" seçeneğini işaretlemişken; evinden internete erişen çocukların %48,9'u, evinde internet olmayanların %59,4'ü bu madde için "evet" seçeneğini işaretlemiştir. Bu maddeye verilen yanıtlarda, cinsiyete ($d=0,14$) ve evde internet erişimine ($d=0,10$) göre meydana gelen anlamlı farklılıkların etki değeri küçüktür. Dördüncü madde olan "İnternette ödev araştırması yaparken ödev karşılığı kişisel bilgilerimin (e-posta, adres, telefon gibi) istendiği siteler gördüm" maddesine verilen yanıtlar cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermektedir ($\chi^2(sd=1, n=417)=6,06, p<0,05$). Bu maddeye "evet" diyen erkeklerin oranı %32,1; kızların oranı %43,8'dir. Bu maddeye verilen yanıtlarda, cinsiyete göre meydana gelen anlamlı farklılığın etki değeri küçüktür ($d=0,12$).

Anketin beşinci maddesi olan "İnternette ödev araştırması yaparken benimle sohbet etmek isteyen tanımadığım kişilerle karşılaştım" maddesine verilen yanıtlar cinsiyete ($\chi^2(sd=1, n=417)=5,80, p<0,05$) ve evde internet erişimine ($\chi^2(sd=1, n=417)=14,09, p<0,05$) göre anlamlı farklılık göstermektedir. Erkeklerin bu madde için verdikleri "evet" yanıtlarının oranı %47,4; kızların "evet" yanıtlarının oranı %59,1'dir. Evinde internet bulunan çocuklar bu maddeye %46,2 oranında "evet" demişken; evinde internet bulunmayanlar %65,2 oranında "evet" demiştir. Bu maddeye verilen yanıtlarda, cinsiyete ($d=0,11$) ve evden internet erişimine ($d=0,18$) göre meydana gelen anlamlı farklılığın etki değeri küçüktür. Altıncı madde olan "İnternette araştırma yaparken terör konusunda bilgi veren sitelerle karşılaştım" maddesine verilen yanıtlarda cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermektedir ($\chi^2(sd=1, n=417)=15,67, p<0,05$). Erkekler bu maddeye %69,4 oranında "evet" derken; kızların verdikleri "evet" yanıtlarının oranı %85,6'dır. Bu maddeye verilen yanıtlarda, cinsiyete göre meydana gelen anlamlı farklılığın etki değeri küçüktür ($d=0,19$).

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

Çocukların İnternette Araştırma Yaparken Karşılaştıkları Olumsuz Deneyimlerine Gösterdikleri Tepkilere İlişkin Bulgular

Çocukların internette araştırma yaparken karşılaştıkları olumsuz deneyimlerine yönelik tepkilere ilişkin bulgular Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Çocukların İnternette Araştırma Yaparken Karşılaştıkları Olumsuz Deneyimlerine Yönelik Tepkilere İlişkin Bulgular

	Çocukların internette araştırma yaparken karşılaştıkları olumsuz deneyimlerine yönelik tepkilere ilişkin maddeler	Her zaman		Bazen		Hiçbir zaman	
		f	%	f	%	f	%
8.	İnternette karşılaştığım olumsuz durumları ailemle paylaşıyorum	23	5,5	103	24,7	291	69,8
9.	İnternette ulaştığım bilgileri ansiklopedi, dergi ve kitap gibi kaynaklarla karşılaştırıyorum	60	14,4	173	41,5	84	44,1
10.	İnternette karşılaştığım olumsuz durumları öğretmenimle paylaşıyorum	173	41,5	158	37,9	86	20,6
11.	İnternette karşılaştığım olumsuz durumları arkadaşlarıma anlatıyorum	123	29,5	171	41,0	123	29,5
12.	İnternette karşılaştığım olumsuz durumları polise bildiririm	293	70,3	70	16,8	54	12,9
13.	Ailem internette nasıl davranmam konusunda bana yardımcı olur	25	6,0	71	17,0	321	77,0
14.	İnternette karşılaştığım olumsuz durumları kimseye paylaşmam	225	54,0	131	31,4	61	14,6
15.	İnternette para isteyen sitelere para karşılığı ödev yaptırırım	381	91,4	14	3,4	22	5,3
16.	İnternette ödev karşılığında kişisel bilgilerimi (e-posta, adres, telefon gibi) veririm	339	81,3	48	11,5	30	7,2
17.	İnternette ödev yaparken bana yardımcı olacağını düşündüğüm kişilerle sohbet (chat) ederim	275	65,9	82	19,7	60	14,4
18.	İnternette ödev yaparken karşılaştığım kişilerle daha sonra yüz yüze görüşürüm	322	77,2	53	12,7	42	10,1

Bu araştırmaya katılan çocukların %5,5'i internette karşılaştığı olumsuz deneyimleri “her zaman” ailesiyle paylaşırken; %69,8'i “hiçbir zaman” paylaşmamaktadır. Çocuklar %14,4 oranında “her zaman”, %41,5 oranında “bazen” internette ulaştığı bilgileri ansiklopedi, dergi ve kitap gibi kaynaklarla karşılaştırırken; çocukların %44,1'i bu karşılaştırmayı “hiçbir zaman” yapmamaktadır. İnternette karşılaştığı olumsuz deneyimleri öğretmenleriyle “her zaman” paylaşan öğrencilerin oranı %41,5'tir. Bu olumsuz deneyimleri arkadaşlarıyla “her zaman” paylaşan çocukların oranı %29,5; “bazen” paylaşan çocukların oranı %41'dir. Çocukların %70,3'ü bu olumsuz deneyimleri “her zaman” polise bildirdiğini ifade etmiştir. Çocuklar %77 oranında ailelerinin internette nasıl davranacakları konusunda kendilerine “hiçbir zaman” yardımcı olmadığını belirtmiştir. İnternette karşılaştığı olumsuz deneyimleri “hiçbir zaman” kimseye paylaşmayan çocukların oranı %54'tür. Çocukların %91,4'ü internette ödev karşılığında para ve %81,3'ü kişisel bilgilerini verdiğini, %65,9'u sohbet ettiğini, %77,2'si ise tanımadığı kişilerle yüz yüze görüştüğünü “her zaman” seçeneğini işaretleyerek belirtmiştir.

Çocukların İnternette Araştırma Yaparken Karşılaştıkları Olumsuz Deneyimlerine Gösterdikleri Tepkilerin Cinsiyet, Sınıf ve Evden İnternete Erişim Değişkenlerine İlişkin Bulgular

Çocukların internette araştırma yaparken karşılaştıkları olumsuz deneyimlerine gösterdikleri tepkilerin cinsiyet, sınıf ve evde internet erişimi değişkenlerine ilişkin bulgular Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5'e göre anketin 10. maddesi olan “İnternette karşılaştığım olumsuz durumları öğretmenimle paylaşıyorum” maddesine ilişkin yanıtlar öğrenim görülen sınıfa göre anlamlı farklılık göstermektedir, ($\chi^2(sd=2, n=417)=11,00, p<0,05$). Dördüncü sınıfta öğrenim gören çocuklar bu maddeye daha çok “bazen” (%37,1) yanıtını vermişken; beşinci sınıflar daha çok “her zaman” (%46,6) yanıtını vermiştir. Bu maddede öğrenim görülen sınıfa göre meydana gelen anlamlı farklılığın etki değeri küçüktür ($d=0,16$). Anketin 11. maddesi olan “İnternette karşılaştığım

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

olumsuz durumları arkadaşlarıma anlatırım” maddesine ilişkin yanıtlar cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermektedir ($\chi^2(sd=2, n=417)=6,01, p<0,05$). Kız ve erkek çocuklar bu maddeye daha çok “bazen” diye yanıt vermişken; erkeklerin “bazen” yanıtı için oranı %37,3; kızlarınsa %44,7’dir. Bu maddede cinsiyete göre meydana gelen anlamlı farklılığın etki değeri küçüktür ($d=0,12$). Anketin 13. maddesi olan “Ailem internette nasıl davranmam konusunda bana yardımcı olur” maddesine ilişkin yanıtlar evde internet erişimine göre anlamlı farklılık göstermektedir ($\chi^2(sd=2, n=417)=15,80, p<0,05$). Evinde internet bulunan çocuklar bu madde için %81,7 oranında “hiçbir zaman” yanıtını vermişken, evinde internet bulunmayanlar %69 oranında “hiçbir zaman” yanıtını vermiştir. Bu maddede evde internet bulunma durumuna göre meydana gelen anlamlı farklılığın etki değeri küçüktür ($d=0,20$).

Tablo 5. Çocukların İnternette Araştırma Yaparken Karşılaştıkları Olumsuz Deneyimlerine Gösterdikleri Tepkilerin Cinsiyet, Sınıf ve Evde İnternet Erişimi Değişkenlerine İlişkin Kay-Kare Testi Sonuçları

Madde	Cinsiyet				Sınıf				Evden İnternete Erişim			
	χ^2	p	d	sd	χ^2	p	d	sd	χ^2	p	d	sd
8	1,14	0,565	0,05	2	4,64	0,098	0,11	2	3,90	0,142	0,10	2
9	1,33	0,514	0,06	2	2,50	0,287	0,08	2	0,35	0,841	0,03	2
10	2,13	0,346	0,07	2	11,00	0,004	0,16	2	4,94	0,085	0,11	2
11	6,01	0,049	0,12	2	3,29	0,193	0,09	2	0,16	0,924	0,02	2
12	3,30	0,192	0,09	2	1,40	0,496	0,06	2	2,30	0,317	0,07	2
13	0,38	0,829	0,03	2	1,20	0,549	0,05	2	15,80	0,000	0,20	2
14	8,68	0,013	0,14	2	0,55	0,758	0,04	2	3,84	0,150	0,10	2
15	7,27	0,026	0,13	2	2,22	0,329	0,07	2	10,71	0,005	0,16	2
16	7,63	0,022	0,14	2	0,47	0,792	0,03	2	2,70	0,260	0,08	2
17	10,21	0,006	0,16	2	1,61	0,445	0,06	2	2,35	0,309	0,08	2
18	3,46	0,177	0,09	2	4,67	0,097	0,11	2	1,08	0,584	0,05	2

Anketin 14. maddesi olan “İnternette karşılaştığım olumsuz durumları kimseyle paylaşmam” maddesine ilişkin yanıtlar cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermektedir ($\chi^2(sd=2, n=417)=8,68, p<0,05$). Erkekler bu madde için %54,1 oranında “her zaman”, %26,8 oranında “bazen” yanıtını vermişken; kızlar %53,8 oranında “her zaman”, %36,1 oranında “bazen” yanıtını vermiştir. Bu maddede cinsiyete göre meydana gelen anlamlı farklılığın etki değeri küçüktür ($d=0,14$). Anketin 15. maddesi olan “İnternette para isteyen sitelere para karşılığı ödev yaptırırım” maddesine ilişkin yanıtlar cinsiyete ($\chi^2(sd=2, n=417)=7,27, p<0,05$) ve evde internet erişimine ($\chi^2(sd=2, n=417)=10,71, p<0,05$) göre anlamlı farklılık göstermektedir. Bu madde için erkekler %88 oranında, kızlar ise %94,7 oranında “her zaman” yanıtını vermiştir. Evde interneti olanlar %94,7; olmayanlar ise %85,8 oranında bu madde için “her zaman” yanıtını vermiştir. Bu maddede cinsiyete ($d=0,14$) ve evde internet bulunma durumuna ($d=0,16$) göre meydana gelen anlamlı farklılığın etki değeri küçüktür. Anketin 16. maddesi olan “İnternette ödev karşılığında kişisel bilgilerimi (e-posta, adres, telefon gibi) veririm” maddesine ilişkin yanıtlar cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermektedir ($\chi^2(sd=2, n=417)=7,63, p<0,05$). Bu madde için erkekler %76,1 oranında, kızlar %86,5 oranında “her zaman” yanıtını vermiştir. Bu maddede cinsiyete göre meydana gelen anlamlı farklılığın etki değeri küçüktür ($d=0,14$). Anketin 17. maddesi olan “İnternette ödev yaparken bana yardımcı olacağını düşündüğüm kişilerle sohbet ederim” maddesine ilişkin yanıtlar cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermektedir, ($\chi^2(sd=2, n=417)=10,21, p<0,05$). Bu madde için erkekler %58,9 oranında, kızlar %73,1 oranında “her zaman” yanıtını vermiştir. Bu maddeye verilen yanıtlarda, cinsiyete göre meydana gelen anlamlı farklılığın etki değeri küçüktür ($d=0,16$).

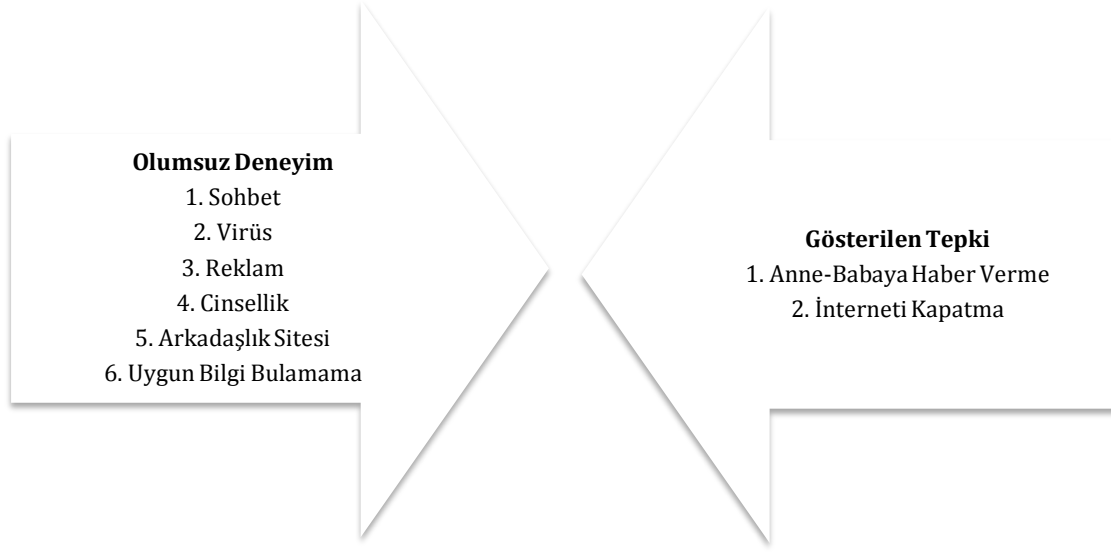
Nitel Bulgular

Araştırmanın nicel boyutuna katılıp internette ödev araştırması yaparken farklı olumsuzluklar deneyimlemiş çocuklardan araştırmaya gönüllü olarak katılanlarla yarı-yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelerden elde edilen verilere uygulanan tematik analiz sonucunda ortaya çıkan tema ve alt temalar Şekil 2’de verilmiştir.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

Şekil 2. Çocukların İnternetteki Olumsuz Deneyimleri ve Tepkilerine İlişkin Tema ve Alt Temalar

İstenmeyen sohbet isteği alma deneyimi: Kendileriyle görüşme yapılan çocukların internette ödev araştırması yaparken olumsuz olarak yaşadıkları deneyimlerin başında, istemeden aldıkları sohbet isteği gelmektedir. İnternete girme amacının sohbet olmadığı; sadece ödevini yapmak olduğunu belirten bu öğrenciler, neden kendisine ısrarla sohbet etme isteği gönderildiğini ve insanların tanımadığı insanlarla neden sohbet etmek istediklerini anlamadıklarını düşünmektedir. Google’da araştırma yaparken sohbet isteği alma, öğrenciler tarafından rahatsız edici bir deneyim olarak algılanmaktadır. Sohbet etme isteğini olumsuz bir deneyim olarak algılayan ve bu deneyime verdiği tepkileri anlatan çocukların görüşlerinden örnekler aşağıda verilmiştir:

Böyle farklı, farklı abiler ablalar çıkıyor. Oturum açtık falan. Ben de onları çarpı işareti koyuyorlar yanına kapatıyorum. (Gamze, 10 yaşında, 5. sınıf).

Mesela ödev araştırırken sağ alt köşede size bir oturum açıldı diyor. Kapatıyorum yine ekran açılıyor. (Ekrem, 9 yaşında, 4. sınıf).

Şimdi altta biri benimle tanışır mısın yazıyor? Ondan sonra başka bir site geliyor. Oradan çıkıyorum. Öyle siteler falan geliyor. (İzzet, 10 yaşında, 5. sınıf).

Bazıları açık işte bazıları altlarda şu anda oturumu açtı sizinle konuşmak istiyor falan gibi olumsuz durumlarla karşılaştım. (Fatih, 9 yaşında, 4. sınıf).

Mesela işte kadın siteleri, chat siteleri onun gibi sitelerle karşılaşıyorum. Başka da pek rastlamadım. Onun gibi bilgilerle karşılaşıyoruz. (Mehmet, 10 yaşında, 5. sınıf).

Virüs, reklam ve cinsellik deneyimi: Çocukların internette ödev araştırması yaparken deneyimledikleri olumsuz yaşantıları arasında internette girdikleri sitelerden bilgisayarlarına virüs bulaşması, istenmeyen reklamlara maruz kalmaları ve kazara cinsel içerikle karşılaşmaları bulunmaktadır. Bu üç olumsuz deneyimi ayrı ayrı yaşayan çocuklar olduğu gibi aynı anda yaşadığını belirten çocuklar da vardır. Çocukların bilgisayara virüs bulaştırma, reklamlarla karşılaşma ve cinsel içerik görmeye ilişkin olumsuz deneyimleri ve bu deneyimlere yönelik tepkilerini içeren görüşlerinden örnekler aşağıda verilmiştir:

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

Başka bir de araştırırken tatil falan şeyleri [reklamları] çıkartıyorlar böyle. (Gamze, 9 yaşında, 4. sınıf).

İnternetin mesela sağ köşelerde veya üst köşelerde reklam yerleri oluyor. Orada cinsel içerikli sitelerin reklamları veriliyor. Onlar oluyor. Ondan sonra bir de virüs normal oyun şeklinde gözüken fakat içinde virüs olan biliyorum bunları. İçinde virüs olan trojan virüsleri olan programlar var. Oyun oynuyorsunuz. Ondan sonra ödül kazandınız, melodi kazandınız diyor size. O melodiyi kazandığınızı indirdiğinizde bilgisayarınıza virüs bulaşıyor. Ondan sonra diyelim ki ödev hazırladık bilgisayarı kurtarmak için format falan gerekiyor. Onu tekrardan araştırmam gerekiyor. Böyle. (Görkem, 10 yaşında, 5. sınıf).

Virüs virüs çıktıydı. Buraya tıklat 100 kontör kazan demişti. (Emrah, 9 yaşında, 4. sınıf).

Hep böyle şarkılar çıkıyor yanıltmaca virüs girici. Ya da öyle arkadaş bul falan çıkınca ben de öğretmenin [araştırmacı] öyle şeyleri sevmiyorum. (Berke, 10 yaşında, 5. sınıf).

Arkadaşlık sitesi ve uygun bilgi bulamama deneyimi: Çocukların internette ödev araştırması yaparken yaşadıkları olumsuz deneyimlerden biri yanlışlıkla arkadaşlık sitelerine girme ve bir diğeri de ödev konularının gerektirdiği çocukların düzeyine uygun bilgi bulma zorluğudur. Bunlara ilişkin çocukların görüşleri aşağıda verilmiştir:

Ya mesela arkadaşlık siteleri yanlışlıkla o siteye giriyorum. O zaman orayı kapatınca falan yapamıyorum. Sonra babam yardımcı oluyor. Evet yardımcı oluyor kapatıyoruz. (Ceren, 10 yaşında, 5. sınıf).

Girdiğim zaman saçma sapan şeyler çıkıyor karşıma. Şöyle tıklarsanız şarkı kazanacaksınız. Sonra benimle arkadaş olur musun gibi fotoğraflar çıkıyor karşıma. (Ali, 10 yaşında, 5. sınıf).

Girdiğim sitelerde. Yanlış bilgi de yazabiliyor. O yüzden yani okuyup da yazıyorum ben bunları daha çok. (Dilek, 9 yaşında, 4. sınıf).

Binlerce sayfada internette bizim seviyemize uygun olmayan şeyler oluyor. Onları hani nasıl desem seviyemize uygun olarak orada açılan sayfalarda okuyorum mesela diyelim ki genetik hastalıklar ilgili bir şey yapacağım. Onu mesela kendi seviyemize uygun olarak bulmaya çalışıyorum. (Merve, 10 yaşında, 5. sınıf).

Sonuç ve Tartışma

Ülkeler, internet kullanımları ve yaşadıkları riskler açısından dört temel gruba ayrılabilir. Bu gruplar 1) hem kullanım hem de risk açısından düşük seviyeli, 2) kullanım açısından düşük; risk açısından biraz daha yüksek seviyeli, 3) kullanım açısından yüksek; risk açısından daha düşük seviyeli ve 4) hem kullanım hem de risk açısından daha yüksek seviyeli ülke gruplarıdır. EU Kids Online raporuna göre Türkiye, bu gruplardan kullanım açısından düşük; risk açısından ise biraz daha yüksek seviyeli bir ülkedir (Livingstone, Haddon, Görzig ve Ólafson, 2011). İnternet kullanım oranımıza kıyasla daha yüksek düzeyde riskle karşı karşıya olmamıza rağmen; ülkemizde internet ortamındaki risklere ilişkin duyarlılık yeterli düzeyde gelişmemiştir (Canbek ve Sağiroğlu, 2007). Bu anlamda bir duyarlılık oluşturup, 4 ve 5. sınıf öğrencilerinin internette ödev araştırması yaparken hangi olumsuz deneyimlerle karşılaştıklarını ve bu olumsuz deneyimler karşısında neler yaptıklarını ortaya çıkarmayı amaçlayan bu araştırmanın sonuçları, öncelikle, internet kullanımıyla ilgili temel risklerin sadece internet bağımlılığı (Taylan ve Işık, 2015) ya da internetin daha çok eğlence amaçlı kullanımıyla (Kılınç ve Doğan, 2014) sınırlı olmadığını göstermiştir. Çünkü bu çalışmada çocukların önemli bir kısmı, internette ödev araştırması yaparken bile, doğru olmayan bilgilere ulaştığını, parayla ödev yapan siteler gördüğünü, kendilerinden kişisel bilgilerinin istendiğini, çok zaman kaybettiğini ve bazı çalışmalarda da (Kaşıkçı vd., 2014; Livingstone ve Bober, 2006; Livingstone vd., 2013; Lobe vd., 2011) tespit edildiği gibi cinsel içerikle ve kendisiyle sohbet etmek isteyen tanımadığı kişilerle karşılaştığını belirtmiştir. Bu bulgu da, internet ortamının, sadece internet bağımlıları ya da interneti yanlış amaçlarla kullanan bireyler için değil;

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

aynı zamanda interneti sadece gerektiği zaman ve olumlu amaçlarla kullanan bireyler için de riskli bir ortam olabileceğini göstermektedir.

Bu araştırmada anketler yoluyla elde edilen verilerde, öğrenciler internette ödev araştırması yaparken terör bilgisiyle karşılaştıklarını belirtmiş olmalarına rağmen, araştırma kapsamında görüşme yapılan çocukların hiçbiri terör bilgisiyle karşılaştığını söylememiştir. Bu anlamda anket ve görüşme sonuçları farklılık göstermektedir. Bu durumun nedeni, çocukların terör konusuyla ilgili haberleri, terör konusunda bilgi veren siteler olarak değerlendirmiş olmaları olabilir.

Günel, Turhal ve İmal'ın (2011) yaptığı çalışmaya göre çocukların büyük bir kısmı, internet ortamında karşılaştığı sorunları aileleriyle paylaşmaktayken; bu araştırmaya katılan çocuklar, internette karşılaştığı olumsuz durumları, çoğunlukla, hiç kimseye paylaşmamaktadır. Yalçınalp ve Aşkar'ın (2003) yaptığı çalışmada tüm öğrenciler internetten elde ettikleri bilgileri kitap ve diğer kaynaklarla kıyaslama ihtiyacı duyduklarını belirtmişken; bu çalışmada yer alan çocukların internetten ulaştığı bilgileri ansiklopedi, dergi ve kitap gibi kaynaklarla çok sık karşılaştırmadığı tespit edilmiştir.

Livingstone, Bober ve Helsper (2005), insanların internet ortamında çeşitli vaatlerle kişisel bilgilerini paylaştığını ve tanımadığı kişilerle iletişim kurduğunu belirtmektedir. Bu araştırmada yer alan çocuklar da benzer şekilde ödevlerinin yapılacak olması vaatleriyle kişisel bilgilerini paylaştığını, tanımadığı kişilerle sohbet ettiğini hatta yüz yüze görüştüğünü belirtmektedir. Bu riskli davranışların yanı sıra çocuklar, ödevlerini yapma karşılığında Stahl ve Fritz'in (2002) de dikkat çektiği internet risklerinden biri olan parasal talepleri de karşılamaktadır. Araştırmanın bu bulgusu, kişisel bilgi paylaşımı ve yüz yüze görüşme sonuçları ile ilgili kimi araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir (Kaşıkçı vd., 2014; Lobe vd., 2011). Ancak bu çalışmada para karşılığı ödev yaptırma, kişisel bilgileri paylaşma ve tanınmayan kişilerle yüz yüze görüşme oranlarının çok yüksek olması, öğrencilerin bu risklerle ilgili maddeleri yanıtlarken gerçek durumlardan mı yoksa ödev yaptırma imkânı bulduklarındaki tepkilerine yönelik varsayımsal durumlardan mı hareket ettiğine yönelik bir soru işareti uyandırmaktadır. Ama yine de bu yüksek oranlardan yola çıkarak, her iki durumda da çocukların büyük risk altında olduğunu söylemek mümkündür.

Bu çalışmada öğrenciler, yine yüksek oranda, internette karşılaştıkları olumsuz durumları polise bildirdiğine yönelik her zaman seçeneğini işaretlemiştir. Ancak bu madde için de öğrencilerin gerçek durumlardan mı yoksa varsayımsal durumlardan mı hareket ettiğini belirtmek güçtür. Çünkü gerek gelişimsel özellikleri gerek ilk ve ortaokul programları dikkate alındığında, 4 ve 5. sınıf öğrencilerinin, internette karşılaştıkları olumsuz durumlar karşısında ne yapmaları gerektiğine ilişkin belirli bir farkındalık düzeyinde oldukları söylenebilir. Bu farkındalık düzeyleri, Johnston ve Pennypacker'ın (1993) da belirttiği gibi kendini rapor etmeye yönelik ölçme araçlarındaki inandırıcılık sorununu gündeme getirmektedir. Ayrıca, bu farkındalık düzeyinin yine öğrencileri kabul gören düşünceye (Özbaş, 2015) ya da ideal olana sürüklemiş olabileceği düşünülebilir. Bu durumda, bu bulguyla ilgili yapılabilecek en sağlıklı yorumun, öğrencilerin internet ortamındaki olumsuzluklara ilişkin bilişsel düzeyde ne yapmaları gerektiğini bildikleridir. Ancak temel sorun, bilgi düzeyindeki bu kazanımın, duyuşsal, davranışsal ve Back ve Parks'ın (2003) "eyleme geçme gönüllüğü" olarak açıkladığı konatif (conative) boyutlara da yansımış olup olmadığıdır.

Dehue vd. (2008) ailelerin, çocuklarının internette karşılaşılabileceği sorunlarla ilgili bilinçli görünmediğini ya da internette çeşitli problemler yaşanma potansiyelini çok da fazla ciddiye almadıklarını belirtmektedir. Bu durum, bu çalışmada ortaya çıkan ailelerin çocuklara, internette nasıl davranacakları konusunda neden çok az destek olduğu bulgusunu açıklar niteliktedir. Bu bulgu aynı zamanda Vekiri'nin (2010) de belirttiği gibi, ailelerin öğrencilerin BİT kullanımını destekliyor olmasından; ancak BİT'in bir öğrenme aracı olarak kullanımına ilişkin yeterli bilgi ve

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

beceriye sahip olmamasından da kaynaklanıyor olabilir. Bunun yanı sıra çocuklar, ailelerinin internet konusundaki bilgilerini gerçekçi bir biçimde değerlendirdikleri ve internet kullanma konusunda, kendilerini ailelerinden daha yeterli gördükleri için internet ortamında herhangi bir sorun yaşadıklarında ailelerinden yardım almayı gerekli bulmuyor olabilirler. Nitekim ailelerin çocuklarının internette neler yaptıklarını bilmedikleri ve çocuklarına nasıl yardımcı olacakları konularında yetersiz olduklarına ilişkin bazı araştırma sonuçları da bulunmaktadır (Ersoy ve Yaşar, 2003; Kaşıkçı vd., 2014). Ayrıca bu çalışmanın nitel boyutundan elde edilen veriler de, çocukların tamamının internetteki olumsuz deneyimlerini anne-babasıyla paylaşmasına rağmen, kimisinin ailesinden yeterli desteği göremediğini ortaya koymaktadır. Kendisiyle görüşülen bir kız öğrencinin, annesi yanındayken internette cinsel içerikle karşılaşma deneyimine ilişkin ifadeleri şöyledir: “Annem, ben ve kız kardeşim birlikte internet kullanırken birden açık bir kadın resmi ekranda göründü. Ne yaptysak resmi kapatamadık. Annem benim ve kız kardeşimin gözlerini eliyle kapattı. Daha sonra bizi başka bir odaya götürdü. Geldi bilgisayarın fişini çekti.”

Araştırmaya katılan çocukların yaklaşık yarıya yakınının internette yaşadığı olumsuz bir deneyimi “her zaman” öğretmenleriyle paylaşacağını belirtmiş olması olumlu değerlendirilebilir. Çocukların internette karşılaştıkları olumsuz durumları, ailelerinden daha çok öğretmenleriyle paylaşmaları ise bu konuda ailelerini yetersiz görmeleri ya da öğretmenlerini daha yetkin bulmalarıyla açıklanabilir.

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, kız öğrenciler, internette ödev araştırması yaparken erkek öğrencilere göre daha çok cinsel içerikle karşılaşmakta, kişisel bilgilerini isteyen siteleri daha çok görmekte, kendisiyle sohbet etmek isteyen, tanımadığı insanlarla daha çok karşılaşmaktadır. Bu durum, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha çok internet riski altında olduğu anlamına gelmektedir. Bu araştırmaya katılan kız öğrencilerin, erkek öğrencilere göre daha çok internet riski altında olması ise internet okuryazarlık düzeylerinin düşük olmasından kaynaklanıyor olabilir. Çünkü internette karşılaşılan olumsuz durumların üstesinden gelebilmek, bireylerin internet okuryazarlığı becerilerinin belli bir düzeyde olmasını gerektirmektedir (Çelen, Çelik ve Seferoğlu, 2011). Bu araştırmaya katılan kız öğrencilerin internet ortamındaki bu durumunu daha riskli hale getiren bir başka bulgu, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre internette karşılaştığı olumsuz durumları kimseyle paylaşmama, para karşılığı ödev yaptırma, ödev yaptırmak için kişisel bilgilerini paylaşma ya da tanımadığı kişilerle sohbet etme gibi riskli davranışlara daha çok girmesidir. Bu çalışmada elde edilen bulgulardan farklı olarak, Dowell ve Burgess’in (2009) yaptığı çalışmada, erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre, internet üzerinden kişisel bilgileri paylaşma gibi riskli davranışları daha çok sergilediği tespit edilmiştir. Aynı şekilde Fogel ve Nehmad (2009) tarafından yapılan çalışma da erkeklerin, internet ortamında, kızlara göre daha çok risk aldığını göstermektedir.

Bu çalışmanın bulgularından yola çıkılarak, ev dışındaki ortamlardan internete erişen çocukların, internette ödev araştırması yaparken daha çok cinsel içerikle ve kendisiyle sohbet etmek isteyen tanımadığı kişilerle karşılaştığı söylenebilir. Bu durum, internet kafe aracılığıyla internet kullanımının daha açık ve daha kontrolsüz bilgilere ulaşılmasına neden olduğu varsayımını (Korkmaz Çetin vd., 2008) doğrulamaktadır. Ama bu doğrulama, ev dışındaki ortamlarda internet kullanımının güvensiz; evden internet kullanımının ise tamamen güvenli olduğu anlamına gelmemektedir. Çünkü bu araştırmanın sonuçları aynı zamanda, evde internet erişimi olan öğrencilerin, evinde internet erişimine sahip olmayan öğrencilere göre para karşılığı daha çok ödev yaptırdığını/yaptırabileceğini göstermektedir. Ayrıca evinde internet bulunan öğrenciler, evinde internet bulunmayan öğrencilere göre ailesinden, internette nasıl davranması gerektiği konusunda daha az destek almaktadır. Oysa söz konusu internet kullanımı olduğu zaman, internet kullanım ortamı ev olduğunda bile, ailenin desteği gereklidir. Ama şunu belirtmek gerekir ki bu destekler denetleme ve kısıtlama şeklinde olmamalıdır. Çünkü yapılan bazı çalışmalar ebeveyn

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

denetlemelerinin istenmeyen içeriklere maruz kalmayı hiçbir şekilde azaltmadığını (Mitchell, Finkelhor ve Wolak, 2003); bazıları ise ebeveynler tarafından yapılan kısıtlamaların internet ortamındaki risklerle beraber, çocukların internet ortamındaki avantajlardan da yararlanma olasılığını azalttığını (Duerager ve Livingstone, 2012) ve çocukların da bu konuda çok istekli olmadığını, bu açıdan daha işlevsel olan yaklaşımın, çocukların kendilerini koruması konusunda teşvik edilmesi olduğunu (Byrne ve Lee, 2011) göstermektedir.

Bu araştırmanın sonuçlarına dayanarak, çocukların internette ödev araştırması yaparken bile çok ciddi risklerle karşı karşıya olduğu söylenebilir. Çocukların bu risklerden, en az şekilde etkilenmesi için internet okuryazarlık düzeylerinin formal eğitim yoluyla geliştirilmesi, ailelerin bu konuda bilinçlendirilerek çocuklara internet kullanımı konusunda destek olması, yine ailelerin, internet ortamında karşılaştıkları sorunları kendileriyle paylaşmaları konusunda çocukları cesaretlendirmeleri önerilebilir. Genel anlamda ise Akbulut'un da belirttiği gibi sırf taşıdığı risk ihtimalinden ötürü internete yönelik tamamen olumsuz bir tutum geliştirmemizin ve çocukları sosyalleşme ve entelektüel düzeylerini geliştirme avantajından yoksun bırakmamızın ya da tamamen özgürlükçü bir yaklaşım sergileyip onları her türlü riske karşı korunmasız bırakmamızın yanlış olduğu söylenebilir (2013). Bunun yerine çocuklara küçük yaşlardan başlayarak dijital vatandaşlık yeterliklerini kazandıracak uygulamalara yer verilmelidir.

Çocuklar görüşmelerde olumsuz deneyimler karşısında hemen interneti kapatma ve anne-babaya haber verme tepkisini gösterdiklerini ifade etmiştir. Bunun yerine dijital vatandaşlık yeterlikleri bağlamında; internetin etik kullanımı, dijital haklar ve sorumluluklar, dijital güvenlik, dijital erişim, dijital iletişim gibi konularda çocuklar bilinçlendirilebilir. Bu çalışmada elde edilen bulgular, 4 ve 5. sınıf öğrencilerinin görüşleriyle sınırlıdır. İlerleyen süreçlerde, çocukların internetteki olumsuz deneyimleri ve bu konudaki tepkilerine ilişkin ailelerin ve öğretmenlerin de görüşlerini ortaya çıkaracak nicel ve nitel araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- AKBULUT, Y., (2013). Çocuk ve ergenlerde bilgisayar ve internet kullanımının gelişimsel sonuçları. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 53-68.
- AKTURAN, U., ESEN, A., (2013). Fenomenoloji (İkinci Baskı) T. Baş ve U. Akturan (Edt.). *Nitel araştırma yöntemleri: Nvivo ile nitel veri analizi, örnekleme, analiz ve yorum* içinde (s. 83-98). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- AYIK, Y.Z., (2008). Evde, okulda ve internet kafelerde öğrencilerin bilgisayar algılamaları ve tercih ettikleri uygulamaların karşılaştırılması. *İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 22(2), 141-156.
- BACK, K.J., PARKS, S.C., (2003). A brand loyalty model involving cognitive, affective, and conative brand loyalty and customer satisfaction. *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 27(4), 419-435.
- BAKER, C., WUEST, J., STERN, P.N., (1992). Method slurring: the grounded theory/phenomenology example. *Journal of Advanced Nursing*, 17(11), 1355-1360.
- BERSON, M.J., BERSON, I.R., RALSTON, M.E., (1999). Threshing out the myths and facts of internet safety. *Social Education*, 63(3), 160-161.
- BOTTINO, R.M., FERLINO, L., OTT, M., TAVELLA, M., (2008). Developing strategic and reasoning abilities with computer games at primary school level. *Computers & Education*, 49, 1272-1286.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

- BRAUN, V., CLARKE, V., (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101.
- BYRNE, S., LEE, T., (2011). Toward predicting youth resistance to internet risk prevention strategies. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 55(1), 90-113.
- CANBEK, G., SAĞIROĞLU, Ş., (2007). Çocuklar ve gençlerin bilgisayar ve internet güvenliği. *Politeknik Dergisi*, 10(1), 33-39.
- CRANMER, S., (2006). Children and young people's uses of the internet for homework. *Learning, Media and Technology*, 31(3), 301-315.
- ÇELEN, F. K., ÇELİK, A., SEFEROĞLU, S.S., (2011). *Çocukların internet kullanımları ve onları bekleyen çevrim-içi riskler*. Akademik Bilim Konferansı, 2-4 Şubat, Malatya.
- DEHUE, F., BOLMAN, C., VÖLLINK, T., (2008). Cyberbullying: Youngsters' Experiences and Parental Perception. *CyberPsychology & Behavior*, 11(2), 217-223.
- DOWELL, E. B., BURGESS, A. W., (2009). Clustering of Internet risk behaviors in a middle school student population. *Journal of School Health*, 79(11), 547-553.
- DUERAGER, A., LIVINGSTONE, S., (2012). *How can parents support children's internet safety?* EU Kids Online, London, UK.
- EAGLETON, M.B., GUINEE, K., (2002). Strategies for supporting student internet inquiry. *New England Reading Association Journal*, 38(2), 1-9.
- EAGLETON, M., GUINEE, K., LANGLAIS, K., (2003). Teaching internet literacy strategies: the hero inquiry project. *Voices from the Middle*, 10(3), 28-35.
- ERSOY, A., YAŞAR, Ş., (2003). İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin internet kullanma durumları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(4), 401-425.
- FOGEL, J., NEHMAD, E., (2009). Internet social network communities: Risk taking, trust, and privacy concerns. *Computers in Human Behavior*, 25, 153-160.
- FUCHS, C., (2008). *Social theory in the information age*. New York: Routledge.
- FUNK, J.B., BALDACCI, H. B., PASOLD, T., BAUMGARDNER, J., (2004). Violence exposure in real life, video games, television, movies, and the internet: is there desensitization? *Journal of Adolescence*, 27, 23-39.
- GLASER, J., DIXIT, J., GREEN, D.P., (2002). Studying hate crime with the internet: What makes racists advocate racial violence. *Journal of Social Issues*, 58(1), 177-193.
- GLESNE, C., (2014). *Nitel araştırmaya giriş* (4. Baskı). A. Ersoy ve P. Yalçınoğlu (Çev. Edt). Ankara: Anı. [Orijinal baskı 2011].
- GRABOSKY, P.N., (1998). Crime and technology in the global village. Paper presented at the conference: *Internet Crimeheld* in Melbourne, 16-17 February 1998, by the Australian Institute of Criminology
- GÜNDÜZ, H., ORAL, B., AVANOĞLU, Y., (2006). Bilgisayar oyunları ve internet sitelerinde sanal şiddet öğelerinin değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 171, 67-83.
- GÜNEL, A., TURHAL, Ç.Ü., İMAL, N., (2011). *İlköğretim öğrencileri arasında internet kullanımının incelenmesine yönelik anket çalışması*. Ağ ve Bilgi Güvenliği Sempozyumu, Ankara.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

- HUSSERL, E., (2012). *Ideas: General introduction to pure phenomenology*. Routledge.
- JOHNSTON, J. M., PENNYPACKER, H. S., (1993). *Strategies and tactics of behavioral research*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- KARASAR, N., (1999). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- KARAYAĞIZ MUSLU, G., BOLİŞİK, B., (2009). Çocuk ve gençlerde internet kullanımı. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 8(5), 445-450.
- KAŞIKCI, D.N., ÇAĞILTAY, K., KARAKUŞ, T., KURŞUN, E., OGAN, C., (2014). Türkiye ve Avrupa'daki çocukların internet alışkanlıkları ve güvenli internet kullanımı. *Education & Science/Eğitim ve Bilim*, 39(171).
- KILINÇ, M., DOĞAN, A., (2014). Ortaokul 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin internet bağımlılığı ile biliş üstü farkındalıklarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi, *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 9/5 Spring 2014, p. 1385-1396, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.6526>, ANKARA-TURKEY
- KONG, S.C., LI, K.M., (2009). Collaboration between school and parents to foster information literacy: Learning in the information society. *Computers & Education*, 52, 275-282.
- KORKMAZ ÇETİN, S., BİLDİK, T., ERERMİŞ, S., DEMİRAL, N., ÖZBARAN, B., TAMAR, M., AYDIN, C., (2008). Erkek ergenlerde cinsel davranış ve cinsel bilgi kaynakları: Sekiz yıl arayla değerlendirme. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 19(4), 390-397.
- KOWALSKI, R.M., LIMBER, S.P., (2007). Electronic bullying among middle school students. *Journal of Adolescent Health*, 41, 22-30.
- KUIPER, E., VOLMAN, M., TERWEL, J., (2008). Integrating critical Web skills and content knowledge: Development and evaluation of a 5th grade educational program. *Computers in Human Behavior*, 24, 666-692.
- LA FERLE, C., EDWARDS, S.M., LEE, W.N., (2000). Teens' use of traditional media and internet. *Journal of Advertising Research*, 40(3), 1-10.
- LEE, S.J., CHAE, Y.G., (2007). Children's internet use in a family context: Influence on Family Relationships and Parental Mediation. *Cyber Psychology & Behavior*, 10(5), 640-644.
- LEECH, N.L., ONWUEGBUZIE, A.J., (2009). A typology of mixed methods research designs. *Qual Quant*, 43, 265-275.
- LIAMPUTTONG, P., (2009). Qualitative data analysis: Conceptual and practical considerations. *Health Promotion Journal of Australia*, 20(2), 133-139.
- LIAU, A.K., KHOO, A., ANG, P.H., (2005). Factors influencing adolescents engagement in risky internet bahivor, *Cyber Psychology & Behavior*, 8(6), 513-520.
- LIVINGSTONE, S., (2001). *Online freedom and safety for children* [online]. London: LSE Research Online. <http://eprints.lse.ac.uk/416/> adresinden 30 Ocak 2013 tarihinde edinilmiştir.
- LIVINGSTONE, S., (2008). Internet literacy: Young people's negotiation of new online oppurtunities. In. T. McPherson, (ed.), *Digital youth, innovation, and the unexpected* (pp. 101-122). Cambridge, MA: The Mit Press.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

- LIVINGSTONE, S., BOBER, M., (2006). *Regulating the internet at home: contrasting the perspectives of children and parents*. In: Buckingham, David ve Willett, Rebekah, (eds.) *Digital Generations: Children, Young People, and New Media*. (pp. 93-113). N. J.: Lawrence Erlbaum Associates, Mahwah.
- LIVINGSTONE, S., BOBER, M., HELSPER, E., (2005). *Internet literacy among children and young people: Findings from the UK children go online project* [online]. London LSE Research Online. <http://eprints.lse.ac.uk/397/> adresinden 30 Ocak 2013 tarihinde edinilmiştir.
- LIVINGSTONE, S., HADDON, L., GÖRZIG, A., ÓLAFSSON, K., (2011). *EU kids online: Final report*. EU Kids Online, London School of Economics & Political Science, London, UK.
- LIVINGSTONE, S., KIRWIL, L., PONTE, C., STAKSRUD, E., (2013). In their own words: what bothers children online? with the EU Kids Online Network. *LSE London: EU Kids On-line*.
- LOBE, B., LIVINGSTONE, S., ÓLAFSSON, K., VODEB, H., (2011). Cross-national comparison of risks and safety on the Internet: Initial analysis from the EU Kids Online survey of European children.
- MITCHELL, K. J., FINKELHOR, D., WOLAK, J., (2003). The exposure of youth to unwanted sexual material on the internet: A national survey of risk, impact and prevention. *Youth & Society*, 34(3), 330-358.
- ORHAN, F., AKKOYUNLU, B., (2004). İlköğretim öğrencilerinin internet kullanımları üzerine çalışma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 107-116.
- ÖZBAŞ, B. Ç., (2015). Sosyal bilgiler öğretmen adayların felsefi bakış açılarının öğretmenlik eğitimi sürecinde incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 19(1), 117-138.
- PALLANT, J., (2007). *SPSS survival manual*. Sydney: Ligare Book Printer.
- PATTON, M.Q., (2002). *Qualitative research & evaluation methods* (3rd ed.). Thousand Oak, CA: Sage.
- RICHARDS, L., MORSE, J.M., (2007). *Readme first for a user's guide to qualitative methods* (Second edition).. Thousand Oaks: Sage.
- ROMPAEY, V.V., ROE, K., STRUYS, K., (2002). Children's influence on internet access at home. *Information, Communication & Society*, 5(2), 189-206.
- STAHL, C., FRITZ, N., (2002). Internet safety: Adolescents' self-report. *Journal of Adolescent Health*, 31, 7-10.
- TAYLAN, H. H., IŞIK, M., (2015). Sakarya'da ortaokul ve lise öğrencilerinde internet bağımlılığı. *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 10/6 Spring 2015, p. 855-874, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8286> , ANKARA-TURKEY
- TU, Y.W., SHIH, M., TSAI, C.C., (2008). Eighth graders' web searching strategies and outcomes: The role of task types, web experiences and epistemological beliefs. *Computers & Education*, 51, 1142-1153.
- TUNCER, M., ÖZÜT, A., (2012). Sınıf öğretmeni adaylarının eğitsel internet kullanımına yönelik öz yeterlik inançları. *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 7/2 Spring 2012, p. 1079-1091,

www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.3313>, ANKARA-TURKEY

- VARNHAGEN, C.K., (2011). Children and the Internet. In. J. Gackenbach, (ed.). *Psychology and the internet: Intrapersonal, interpersonal, and transpersonal implications* (2nd ed.). California: Academic Press.
- VEKIRI, I., (2010). Socioeconomic differences in elementary students' ICT beliefs and out-of-school experiences. *Computers & Education*, 54, 941-950.
- WISHART, J., (2004). Internet safety in emerging educational contexts. *Computers & Education*, 43, 193-204.
- YALÇINALP, S., AŞKAR, P., (2003). Öğrencilerin bilgi arama amacıyla interneti kullanım biçimlerinin incelenmesi. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 2(4), 100-107.
- YBARRA, M.L., MITCHELL, K.J., WOLAK, J., FINKELHOR, D., (2006). Examining characteristics and associated distress related to internet harassment: Findings from the second youth internet safety survey. *Official Journal of the American Academy of Pediatrics*, 118(4), 1169-1777.
- YILMAZ, F., ERSOY, A., (2012). Beşinci sınıf öğrencileri arasındaki dijital bölünmenin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi: Diyarbakır ili örneği. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 29-42.
- YOLCU, S., (2007). *İnternet ortamında hizmet veren ödev sitelerinin eğitim-öğretim açısından değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- YOUNG, K., (2008). Toward a model for the study of children's informal Internet use. *Computers in Human Behavior*, 24, 173-184.

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

- ERSOY, A., YILMAZ, F., (2015). "Çocukların İnternette Araştırma Yaparken Karşılaştıkları Olumsuz Deneyimleri Ve Bu Deneyimlere Yönelik Tepkileri / Children's Negative Experiences Faced On The Internet Whilst Researching Their Homework And Their Responses To These Experiences", *TURKISH STUDIES -International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-*, ISSN: 1308-2140, (Prof. Dr. Şefik Yaşar Armağanı), Volume 10/11 Summer 2015, ANKARA/TURKEY, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8640>, p. 629-650.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

